

נתונים על תגי נכה ומספר כלי הרכב הרשומים עם תגי חניה

מסמך זה נכתב לבקשת חבר הכנסת משה אבוטבול, ומוציגים בו נתונים על בעלי תגי חניה לנכים. בתחילת המסמך מובא רקע כללי על הקריטריונים לקבלת תגי נכה ולרישום רכב עם תגי נכה. בהמשך מוצגים נתונים על מספר האנשים שהם בעלי תגי נכה ומספר הרכבים הרשומים עם תגי חניה לנכים כפי שהתקבלו מרשות הרישוי במשרד התחבורה, בחלוקה לפי סוג תגי החניה ומקום המגורים של בעל התו, נכון לחודש ינואר 2022.

1. תגי חניה לנכים: רקע

על פי **חוק חניה לנכים, תשנ"ד-1993**, **תגי נכה** מוגדר "תגי שנתנה רשות הרישוי לנכה, הנושא את שם הנכה, את מספר זהותו ואת מספרי הרישוי של עד שני כלי רכב מזכים".¹ לעניין **תנאי הזכאות לקבלת תגי נכה**, בסעיף 1 לחוק יש שתי הגדרות של "נכה": 1. אדם המוגדר כעיוור. 2. "מוגבל ניידות" – אדם שזקוק לכלי רכב כאמצעי תנועה; אדם שמוגבל בהליכה וזקוק לכיסא גלגלים לצורך התניידות; אדם שדרגת נכותו מגיעה ל-60% לפחות, ותנועתו בדרכים ללא רכב עלולה לערער את מצבו הבריאותי.²

את הזכאות לתגי נכה מוסמך לקבוע כל אחד מהגורמים האלה: משרד הבריאות (לנכים בכל הגילים שהוכרו כמוגבלי ניידות על ידי רופא מחוזי בוועדות הרפואיות של המשרד); משרד הרווחה (לעיוורים וכבדי ראייה); משרד הביטחון (לנכי צה"ל); והמוסד לביטוח לאומי (לכלל האנשים המוגדרים כנדרשים לסיוע של אדם אחר כדי לקיים את עצמם). יצוין כי רשות הרישוי במשרד התחבורה מוסמכת לשקול מתן תגי נכה רק על בסיס נכות קיימת שאושרה על ידי כל אחד מהגורמים שהוזכרו לעיל, **והיא אינה מוסמכת לקבוע נכות כלשהי**.³

תגי חניה לנכה מאפשר להחנות את הרכב במקומות המיועדים לנכים ובמקומות שהחניה אינה מותרת בהם, על פי התנאים המפורטים בסעיפים 2 ו-3 לחוק **חניה לנכים**. בין היתר, החניה עם תגי נכה מותרת במקומות המיועדים לנכים ובמקומות שהחניה אינה מותרת בהם, בכפוף לכמה תנאים כמפורט בסעיפי החוק, לדוגמה כאשר בסמוך למקום החניה או למועד החניה לא נמצא מקום אחר פנוי שהחניה בו מותרת או מקום חניה מסודר לנכים, וכן כל עוד החניה אינה מפריעה לתנועה או מונעת מעבר להולכי רגל, עגלות ילדים או נכים וכדומה. עם זאת, יש מקרים שבהם תגי החניה אינו מאפשר להחנות, כמו למשל בתוך צומת, בתחום מעבר חצייה, בכניסה לשטח המיועד לחניה ועוד.⁴

¹ סעיף 1 (א) לחוק **חניה לנכים, תשנ"ד-1993**.

² שם.

³ אפי רוזן, מנהל רשות הרישוי במשרד התחבורה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 8 בפברואר 2022.

⁴ אתר משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, **תגי חניה לנכה**, כניסה: 7 בפברואר 2022.

על פי החוק, ניתן לשייך **שני כלי רכב** לתג חניה אחד אם שני כלי הרכב משמשים להסעת הנכה, לרבות מקרים ששני כלי הרכב אינם בבעלות הנכה, אך משמשים אותו דרך קבע. ככלל, גם במקרה שמשויכים שני רכבים לתג הנכה, יונפק תג אחד בלבד.⁵ יודגש כי תג החניה לרכב עומד לשימוש **האישי של הנכה בלבד**, והוא יכול להיות רשום על שם הנכה עצמו, או על שם קרוב המסיע בוגר או ילד נכה (כגון הורה/ בן זוג וכיוצא בזאת). השימוש בתג החניה לנכה מותר אך ורק כאשר הנכה עצמו נוהג ברכב או נוסע ברכב עם מלווה. אדם לא מורשה אשר עושה שימוש בתג הנכה עובר עבירה פלילית וצפוי לקנס של עד 13,000 שקלים, וזכאותו לתג עלולה להתבטל זמנית.⁶

על פי אתר משרד התחבורה קיימים כמה סוגי תגי חניה לנכים:

1. **תג נכה "רגיל" (מסומן במשולש ירוק)**, אשר מונפק לאנשים בעלי מוגבלות שאינם נעזרים בכיסא גלגלים או שמוגבלותם אינה בגפיים התחתונות.
2. **תג נכה עם סמל של כיסא גלגלים (מסומן במלבן כחול)**, אשר מונפק לאנשים בעלי מוגבלות הנעזרים בכיסא גלגלים, או שיש להם מוגבלות בגפיים התחתונות.
3. **תג נכה רגיל של משרד הביטחון (מסומן במשולש ירוק וסמל כלנית)**.
4. **תג נכה עם כיסא גלגלים של משרד הביטחון (מסומן במלבן כחול וסמל כלנית)**.

יצוין כי כיום בחוק חניה לנכים אין הבחנה בין סוגי התגים בכל הנוגע להסדרי החניה המותרים לבעלי זכאות לתג נכה. בעבר היה הבדל בין התגים לעניין זכויות החניה: התג הכחול התיר חניה במקום חניה מסומן וייעודי, ואילו התו הירוק לא התיר חנייה במקום חניה מסומן, כי אם חנייה ללא תשלום באזור המסומן בכחול לבן ובמקומות אחרים שלא היוו הפרעה לתנועה.⁷ מצב זה השתנה בעקבות פסיקת בג"ץ שניתנה במסגרת עתירה שהוגשה בשנת 2011 על ידי עמותת "נגישות ישראל" כנגד שר התחבורה, בבקשה להקנות זכויות חניה זהות לבעלי התגים השונים.⁸ כמו כן, כאשר יש תג נכה הכולל שימוש בכיסא גלגלים, הרכב יהיה רשאי לנסוע במקרים מסוימים גם בנתיב תחבורה ציבורית, כל עוד האדם הנכה נמצא בו.

שינוי מדיניות נוסף שראוי לציין בהקשר זה הוא שבשנת 2018 פרסם משרד התחבורה נוהל שלפיו אגף הרישוי ינפיק תגי חניה לנכים **ללא ציון מספרי הרישוי של כלי הרכב** אשר להם אושר תג החניה, והפקחים יצליבו את מספר הרישוי עם מאגר נתונים ממוחשב של משרד התחבורה. בשנים שלפני פרסום הנוהל, צוין בתג החניה מספר הרישוי של הרכב, ונכים אשר החליפו את רכבם נדרשו להנפיק תג חניה חדש ברשות הרישוי, ולהמתין לעיתים כמה שבועות עד להנפקתו.⁹

⁵ שם.

⁶ שם.

⁷ שלי לוי, זמינות מקומות חניה לנכים, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 24 ביולי 2006.

⁸ להרחבה ראו: בג"ץ 8735/11, עמותת נגישות ישראל נגד שר התחבורה, פסק דין, 9 במאי 2012.

⁹ אתר משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, הודעת דוברות: "בשורה לנכים בישראל. מחליפים רכב חדש? מהיום כבר אין צורך להמתין שבועות להנפקת תג חניה חדש", 15 באפריל 2018.

כמו כן בשנת 2019 חל שינוי בנהלים הנוגעים לצורך בחידוש התג אחת לשמונה שנים, כך שבמקרים שהנכות נקבעה לצמיתות, תג הנכה יינתן באופן **קבוע**, ולא יהיה צורך לחדשו אחת לכמה שנים. אם כן למעשה כיום קיימים שלושה סוגי תוקף שניתנים לתגי נכה: תג נכה שניתן לצמיתות; תג נכה שניתן לתקופה של שלוש שנים, ותג שניתן לתקופה של שנה אחת (במקרים שהנכות הוכרה עקב מחלה קשה שיש צפי רפואי עתידי להחלמה ממנה).¹⁰

בהקשר זה ראוי לציין כי במהלך שנת 2021 נעשו ברשות הרישוי כמה **התאמות לפעילות במגבלות מגפת הקורונה**, ובהן בין היתר **מעבר לתהליך דיגיטלי** למבקשים תג נכה מהיחידה למוגבלי ניידות, ובכלל זה החזר אגרות באופן מקוון; העברת בעלות על רכב באופן מקוון; הכרה בזכאות לתג נכה באופן אוטומטי באמצעות העברת מסרון זכאות על ידי המוסד לביטוח לאומי; תשלום הפרשים לאגרת רכב נכה באופן מקוון.¹¹

2. נתוני רשות הרישוי במשרד התחבורה: תגי חניה לנכים

במסגרת כתיבת המסמך פנה מרכז המחקר והמידע של הכנסת לרשות הרישוי במשרד התחבורה בבקשה לקבל נתונים על **מספר הנכים** בעלי תג נכה, **ומספר כלי הרכב** המשויכים לתג נכה, בחלוקה לפי סוג התג (תג נכה רגיל/ תג נכה על כיסא גלגלים) ולפי מקום המגורים של בעל התג.

בלוח 1 להלן יוצגו הנתונים שהתקבלו מרשות הרישוי במשרד התחבורה על מספר האנשים בעלי תג נכה ומספר כלי הרכב המשויכים לתג נכה נכון לחודש ינואר 2022.

לוח 1: מספר האנשים בעלי תג נכה ומספר כלי הרכב המשויכים לתג נכה בחלוקה לפי סוג התג (רגיל/ כיסא גלגלים)¹²

סוג התג	מספר האנשים בעלי תג נכה	מספר כלי רכב המשויכים לתג חניית נכה
תג נכה רגיל	250,140	378,431
תג נכה כיסא גלגלים	17,874	27,291
סך הכול	268,014	405,722

על פי לוח 1, נכון לינואר 2022 רשומים ברשות הרישוי במשרד התחבורה בסך הכול **405,722 כלי רכב** המשויכים לתג נכה, מהם 378,431 כלי רכב (כ-93.3%) המשויכים לתג חניית נכה רגיל ("תג ירוק"), ו-27,291 כלי רכב (כ-6.7%) המשויכים לתג חניית נכה עם כיסא גלגלים ("תג כחול"). כמו כן, המספר הכולל של בעלי תג נכה הרשומים ברשות הרישוי הוא **268,014 איש**, מהם 250,140 (כ-93.3%) בעלי תג נכה רגיל ו-17,874 איש (כ-6.7%) בעלי תג נכה עם כיסא גלגלים, **כלומר רובם המכריע של מחזיקי תג נכה הם בעלי תג נכה רגיל.**

¹⁰ אפי רוזן, מנהל רשות הרישוי במשרד התחבורה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 10 בפברואר 2022.

¹¹ רינת בניטה, [השירות והטיפול בפניות אזרחים לאור התפרצות מגפת הקורונה: אגף הרישוי במשרד התחבורה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 11 בינואר 2022.

¹² אפי רוזן, מנהל רשות הרישוי במשרד התחבורה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2022. **בנתונים המופיעים בלוח נכללים גם בעלי תגי הנכה מטעם משרד הביטחון.**

הכנסת – מרכז המחקר והמידע

מן הנתונים אפשר להסיק כי המספר הכולל של כלי הרכב המשויכים לתג חניית נכה הוא פי 1.5 לערך ביחס למספר האנשים הרשומים כבעלי תג נכה. היחס הזה מתקיים גם בנתונים על בעלי תג נכה רגיל וכלי רכב המשויכים לתג נכה רגיל וגם בנתונים על בעלי תג נכה עם כיסא גלגלים והרכבים המשויכים לתג כזה. בהקשר זה נזכיר כי על פי החוק אפשר לשייך שני כלי רכב לתג חניה אחד, מה שעשוי להסביר את הפער בין מספר האנשים הרשומים כבעלי תג נכה לבין מספר כלי הרכב המשויכים לתג נכה.

בלוח 2 להלן יוצגו נתונים על מספר האנשים בעלי תג נכה בחלוקה לפי סוג התג (רגיל/ כיסא גלגלים) בכמה ערים מרכזיות בארץ, שבהן מספר בעלי תג נכה היה הגבוה ביותר.

לוח 2: מספר האנשים בעלי תג נכה בחלוקה לפי סוג התג (רגיל/ כיסא גלגלים) ומיקום גיאוגרפי¹³

שם העיר	מספר בעלי תג נכה רגיל	מספר בעלי תג נכה כיסא גלגלים	סך הכול	שיעור האנשים בעלי תג נכה (מכלל בעלי תג נכה בארץ)
ירושלים	21,012	2,254	23,266	8.7%
תל אביב-יפו	13,343	1,117	14,460	5.4%
ראשון לציון	9,946	681	10,627	4.0%
חיפה	9,417	402	9,819	3.7%
חולון	8,569	567	9,136	3.4%
באר שבע	7,626	650	8,276	3.1%
רמת גן	5,571	446	6,017	2.2%
אשדוד	5,457	430	5,887	2.2%
אשקלון	4,899	326	5,225	1.9%
אילת	1,509	91	1,600	0.6%

על פי הנתונים שבלוח, מכלל הערים המוצגות, העיר שבה מספר האנשים הרב ביותר הרשומים כבעלי תג נכה (כ-8.7% מכלל האנשים בעלי תג נכה בארץ) היא **ירושלים** (23,266 איש, כ-9.6% מהם בעלי תג נכה עם כיסא גלגלים). בתל אביב רשומים 14,460 איש כבעלי תג נכה, כ-7.7% מהם בעלי תג נכה עם כיסא גלגלים, ואילו באשדוד ובאשקלון ישנם כ-5,800 ו-5,200 איש הרשומים כבעלי תג נכה בהתאמה, מהם כ-6% בעלי תג נכה עם כיסא גלגלים. שיעור האנשים בעלי תג נכה מכלל הרשומים בארץ הוא כ-5.4% בתל אביב, 4% בראשון לציון, ואילו ברמת גן, אשקלון ואשדוד יש כ-2% מכלל הרשומים בעלי תג נכה. בכלל הערים המוצגות בלוח יחד מתגוררים כ-35% מכלל בעלי תג חניה בישראל.

¹³ שם.

בלוח 3 להלן יוצגו נתונים על מספר כלי הרכב המשויכים לתג חניית נכה בחלוקה לפי סוג התג (רגיל או כיסא גלגלים) בכמה ערים מרכזיות בארץ.

לוח 3: מספר כלי הרכב המשויכים לתג חניית נכה בחלוקה לפי סוג התג (רגיל/ כיסא גלגלים) ומיקום גיאוגרפי¹⁴

שם העיר	מספר כלי רכב – תג נכה רגיל	מספר כלי רכב – תג נכה כיסא גלגלים	סך הכול	שיעור כלי הרכב המשויכים לתג נכה (מכלל כלי הרכב הרשומים)
ירושלים	32,886	3,484	36,370	9.0%
תל אביב-יפו	20,237	1,727	21,964	5.4%
ראשון לציון	15,538	1,068	16,606	4.1%
חיפה	13,523	587	14,110	3.5%
חולון	13,477	905	14,382	3.5%
באר שבע	11,648	953	12,601	3.1%
רמת גן	8,630	696	9,326	2.3%
אשדוד	7,942	616	8,558	2.1%
אשקלון	7,376	466	7,842	1.9%
אילת	2,151	132	2,283	0.6%

מכלל הערים המוצגות בלוח 3, העיר שבה המספר הגדול ביותר של כלי רכב המשויכים לתג חניה לנכים היא **ירושלים**, ובה מתגוררים כ-9% מבעלי כלי הרכב המשויכים לתג מכלל כלי הרכב הרשומים בארץ (36,370 כלי רכב בסך הכול, כ-9.6% מהם משויכים לתג נכה עם כיסא גלגלים). בתל אביב יש 21,964 כלי רכבים המשויכים לתג חניה לנכים (כ-7.9% מהם משויכים לתג נכה עם כיסא גלגלים), באשדוד יש כ-8,558 כלי רכב כאלה, ואילו באשקלון יש – כ-7,842, כ-6% מהם בעלי תג נכה עם כיסא גלגלים. שיעור כלי הרכב המשויכים לתג נכה בעיר מכלל כלי הרכב המשויכים לתג נכה בארץ: בירושלים – 9%, בתל אביב – כ-5.4%, בראשון לציון – 4%, ואילו ברמת גן, אשקלון ואשדוד – כ-2%.

במסגרת כתיבת המסמך פנה מרכז המחקר והמידע של הכנסת למשרד התחבורה בבקשה לקבל נתונים על מספר האנשים שהיו רשומים כבעלי תג נכה במאגר של רשות הרישוי בשנים קודמות. ממשרד התחבורה נמסר כי אין בידו נתונים אלו, מאחר שהמערכת הממוחשבת של המשרד מסכמת את שיעור המתווספים למעגל מדי שנה, ואינה מספקת נתונים שנתיים עבור כל שנה בנפרד, כך שהנתונים משתנים ומתעדכנים בכל רגע נתון.¹⁵ מסיבה זו, הנתונים שיוצגו בלוח 4 להלן מבוססים על מספר האנשים הרשומים כבעלי תג נכה בשנים קודמות, כפי שעולה ממסמכים קודמים שנכתבו בנושא במרכז המחקר והמידע של הכנסת.¹⁶

¹⁴ אפי רוזן, מנהל רשות הרישוי במשרד התחבורה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2022.

¹⁵ אפי רוזן, מנהל רשות הרישוי במשרד התחבורה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 10 בפברואר 2022.

¹⁶ יודגש כי הנתונים המופיעים במסמכים קודמים שנכתבו במרכז המחקר והמידע של הכנסת מבוססים על מקור זהה- רשות הרישוי במשרד התחבורה. עם זאת, חשוב לסייג ולציין כי ייתכנו שינויים בין השנים בקריטריונים, בהגדרות ובתוקף של תגי הנכה השונים שאושרו.

לוח 4: המספר הכולל של בעלי תג נכה בשנים שונות¹⁷

מספר האנשים בעלי תג נכה	חודש ושנה
74,000	יולי 2006
120,782	פברואר 2012
145,517	יוני 2015
244,615	דצמבר 2020
268,014	ינואר 2022

מהלוח עולה כי בין שנת 2006 לשנת 2012 עלה מספר האנשים בעלי תג נכה בשיעור של 63%, ואילו בין שנת 2006 לשנת 2015 עלה מספר האנשים בעלי תג נכה בשיעור של 96%, מ-74,000 איש ב-2006, ל-145,517 ב-2015. גם בשנת 2022 מספר האנשים בעלי תג נכה עלה לכ-268,000 איש, בשיעור שינוי של כ-262% ביחס לשנת 2006, ו-122% ביחס לשנת 2012. לשם השוואה נציין כי על פי נתוני הלמ"ס, בין שנת 2006 לשנת 2020 שיעור הגידול הכולל באוכלוסייה בישראל היה כ-30.6%, שיעור הגידול במספר מקבלי גמלת נכות כללית מהמוסד לביטוח לאומי היה כ-51.1% והגידול של מספר הזכאים לגמלת ניידות מהמוסד לביטוח לאומי היה כ-77.18%. יצוין כי ממסמכים קודמים שנכתבו בנושא במרכז המחקר והמידע של הכנסת ומחומרים שנאספו במהלך הכנת מסמך זה עולה כי ישנה מצוקת חניה גוברת והולכת לנכים בחניות המסומנות לנכים, בין היתר, עקב גידול משמעותי בבעלי תג נכה (כפי שצוין לעיל), ריבוי כלי רכב המשויכים לתגי נכה, בעיות באכיפה כלפי החונים בחניות נכה שאינם נושאים תג ומגבלת מקומות החניה המיועדים לנכים במקומות ציבוריים, ובפרט בערים מאוכלסות ובמרכז הארץ.¹⁹ סוגיות אלו עלו בהרחבה גם בדיוני ועדות הכנסת בעבר, לרבות דיון ועדת הכלכלה בדצמבר 2020 בנושא "מדיניות משרד התחבורה והבטיחות בדרכים בנושא תגי חניה לנכים". בדיון זה עלה כי בשנים 2008–2018 חל גידול של 300% בהיקף השנתי של בקשות לקבלת תג נכה.²⁰ נתונים אלו תואמים לנתונים שהוצגו במסמך זה בנוגע לעלייה החדה

¹⁷ הנתונים על השנים 2006, 2012 ו-2015 לקוחים מתוך המסמכים הללו: מתן שחק, [נתונים על תגי חניה וחניות נכים בישראל](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 16 ביוני 2015; אסף ויניגר, [קביעת זכאות לתג חניה לנכה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 בפברואר 2012; שלי לוי, [זמינות מקומות חניה לנכים](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 24 ביולי 2006. הנתון עבור שנת 2020 לקוח מתוך מצגת של משרד התחבורה והבטיחות שהוצגה במסגרת דיון ועדת הכלכלה של הכנסת בנושא: [מדיניות משרד התחבורה והבטיחות בדרכים בנושא תגי חניה לנכים](#), 7 בדצמבר 2020.

¹⁸ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אוכלוסייה, [שנתון סטטיסטי לישראל 2021](#), לוח 2.1, כניסה: 10 בפברואר 2022; המוסד לביטוח לאומי, רבעון סטטיסטי, לוחות 8.3 ו-9.3.1, כניסה: 10 בפברואר 2022. עיבודים של מרכז המחקר והמידע של הכנסת. **אומנם אוכלוסיית הזכאים לתג נכה אינה זהה לזכאים לגמלת נכות כללית או גמלת ניידות מהמוסד לביטוח לאומי, אך הנתונים הוצגו כדי לאפשר השוואה בין הגידול שחל במספר תגי החניה שניתנו בשנים האחרונות לבין הגידול שחל בקבוצות אוכלוסייה שונות.**

¹⁹ מתן שחק, [נתונים על תגי חניה וחניות נכים בישראל](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 16 ביוני 2015; אסף ויניגר, [קביעת זכאות לתג חניה לנכה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 בפברואר 2012; שלי לוי, [זמינות מקומות חניה לנכים](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 24 ביולי 2006.

²⁰ הכנסת ה-23, ועדת הכלכלה, פרוטוקול 141, [מדיניות משרד התחבורה והבטיחות בדרכים בנושא תגי חניה לנכים](#), 7 בדצמבר 2020.

שחלה בעשור האחרון במספר תגי הנכה שאושרו. בדיון עלה גם הצורך לחתור למדיניות של צמצום אישורי התגים הניתנים כיום, ואף הושמעה ביקורת בנוגע לקריטריונים לקבלת תג נכה.²¹

²¹ להרחבה ראו: הכנסת ה-23, ועדת הכלכלה, פרוטוקול 141, [מדיניות משרד התחבורה והבטיחות בדרכים בנושא תגי חניה לנכים](#). 7 בדצמבר 2020; [נייר עמדה של עמותת נגישות ישראל שהוכן לקראת דיון ועדת הכלכלה בנושא מדיניות משרד התחבורה והבטיחות בדרכים בנושא תגי חניה לנכים](#), 4 בדצמבר 2020.